

Wyniki monitoringu przetacznika wczesnego *Veronica praecox*

Spis treści

1. WYNIKI MONITORINGU PRZETACZNIKA WCZESNEGO VERONICA PRAECOX CAŁA POLSKA WPROWADZENIE.....	2
I. INFORMACJE OGÓLNE	2
2. WYNIKI MONITORINGU PRZETACZNIKA WCZESNEGO VERONICA PRAECOX W REGIONIE ALPEJSKIM	5
3. WYNIKI MONITORINGU PRZETACZNIKA WCZESNEGO VERONICA PRAECOX W REGIONIE KONTYNENTALNYM	6
II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA	6
II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH	7
II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH	8
II. B. POZOSTAŁE TABELI NA POZIOMIE STANOWISKA :.....	10
III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000	14
III.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM	15
III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000	16
III.B. POZOSTAŁE TABELI DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000	17
4. WYNIKI MONITORINGU PRZETACZNIKA WCZESNEGO VERONICA PRAECOX CAŁA POLSKA PODSUMOWANIE	21
IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBECYCH I NWAŻYJNYCH	21
V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ.....	21
VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	22
VII. INNE UWAGI	22
VIII. WYKONAWCY MONITORINGU	22
IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU PRZETACZNIK WCZESNY VERONICA PRAECOX	23

1. Wyniki monitoringu przetacznika wczesnego *Veronica praecox* cała Polska wprowadzenie

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. KOD i nazwa gatunku

Veronica praecox All. – przetacznik wczesny

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek

Kontynentalny

3. Koordynator główny

2015-2018 Grzegorz Leśniański

4. 4. Koordynator krajowy

2015-2018 Piotr Myjak

5. 5. Ewentualni współpracownicy

2015-2018 brak

6. 6. Eksperti lokalni

2015-2018 Marcin Bielecki, Marcin Kołodziej

Rysunek 1: Przetacznik wczesny *Veronica praecox*

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, czy mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań – zestawienie.

Monitorowane stanowisko przetaczniaka wczesnego <i>Veronica praecox</i>	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych	Region biogeograficzny	Uwagi
	Teraz 2015-2018		
Rezerwat Skorocice	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Rezerwat Przęślin	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Gniazdowice	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Ostrówek I	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Ostrówek II	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	kwiecień	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy

Badania należy prowadzić w okresie kwitnienia i owocowania gatunku. Przypada on zwykle na kwiecień i maj.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla przetaczniaka wczesnego *Veronica praecox* monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych stanowisk przetaczniaka wczesnego <i>Veronica praecox</i> w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba stanowisk do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	6	6	-	-	-	Monitoring prowadzony po raz pierwszy

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla przetacznika wczesnego *Veronica praecox* monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych stanowisk przetacznika wczesnego <i>Veronica praecox</i> w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba stanowisk do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	3	3	-	-	-	Monitoring prowadzony po raz pierwszy

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

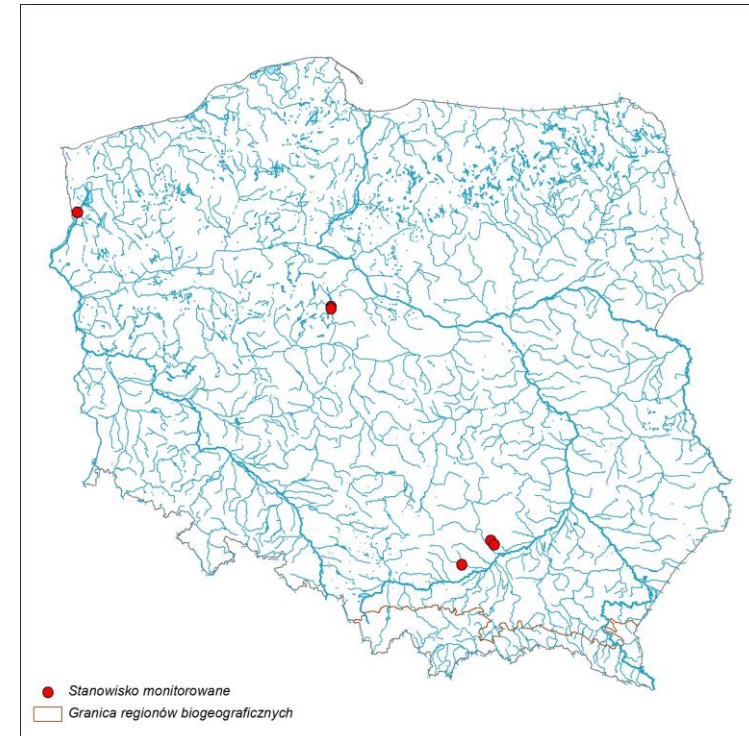
Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy. Metodykę oraz przedziały wartości poszczególnych wskaźników oparto na wynikach prac terenowych prowadzonych w 2016 roku oraz na informacjach zawartych w literaturze. Po przeanalizowaniu danych terenowych do zaproponowanej wstępnie metodyki wprowadzono następujące poprawki: zmieniono wskaźnik „ocienienie przez drzewa i krzewy” na „zwarcie drzew i krzewów”, dodano wskaźniki „miejsce do kiełkowania” i „wojłok (martwa materia organiczna)”, usunięto wskaźniki „sposób użytkowania terenu” i „negatywne wpływy z otoczenia” a także zmieniono waloryzację (przedziały wartości) wskaźników: „liczebność”, „udział osobników generatywnych (kwitających)”, „stan zdrowotny”, „powierzchnia potencjalnego siedliska”, „powierzchnia zajętego siedliska”, „gatunki ekspansywne roślin zielnych”. Wśród wskaźników kardynalnych usunięto „liczba osobników generatywnych (kwitających)”, a dodano „zwarcie drzew i krzewów”, „gatunki ekspansywne roślin zielnych” i „miejsce do kiełkowania”. Dokładne informacje, w tym waloryzacja wskaźników zostaną zamieszczone w przewodniku metodycznym.

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie korzystano z wyników z innych projektów.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

W Polsce gatunek znany jest z około 60 stanowisk. Część z nich ma charakter historyczny. Do monitoringu wybrano 6 stanowisk rozmieszczonych w 4 województwach: świętokrzyskim, małopolskim, kujawsko-pomorskim oraz zachodniopomorskim. Rozmieszczenie stanowisk jest reprezentatywne dla rozmieszczenia gatunku w kraju.

Rysunek 2: Mapa rozmieszczenia monitorowanych stanowisk gatunku

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Na gruntach prywatnych leżą stanowiska: Ostrówek I, Ostrówek II, Gniazdowice.

2. Wyniki monitoringu przetacznika wczesnego *Veronica praecox* w regionie alpejskim

W regionie alpejskim nie prowadzono monitoringu ze względu na brak zidentyfikowanych stanowisk gatunku.

3. Wyniki monitoringu przetacznika wczesnego *Veronica praecox* w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab.2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> na stanowiskach			Suma monitorowanych stanowisk
		Liczba stanowisk z daną oceną:			
		FV	U1	U2	
		teraz w latach 2015-2018	teraz w latach 2015-2018	teraz w latach 2015-2018	
Populacja	Liczebność ¹⁾	3	3	-	6
	Udział osobników generatywnych (kwitających)	6	-	-	6
	Stan zdrowotny	6	-	-	6
	Parametr Populacja	3	3	-	6
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	6	-	-	6
	Powierzchnia zajętego siedliska	3	3	-	6
	Fragmentacja siedliska	6	-	-	6
	Zwarcie drzew i krzewów	5	1	-	6
	Gatunki ekspansywne	6	-	-	6
	Gatunki obce, inwazyjne	6	-	-	6
	Miejsce do kiełkowania	6	-	-	6
	Wojłok (martwa materia organiczna)	5	1	-	6
Parametr Siedlisko gatunku	5	1	-	6	
Perspektywy ochrony		4	2	-	6
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		2	4	-	6

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab. 2A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony wskaźników i parametrów łącznie tylko na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można wykazać zmian ocen stanu ochrony wskaźników i parametrów.

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można opisać zmian zachodzących w czasie.

II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

- **Liczebność:** na 3 stanowiskach liczebność oceniono na FV: Rezerwat Skorocice (1200 osobników), Gniazdowice (1500 osobników), Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (5000 osobników); na 3 stanowiskach na U1: Rezerwat Przęślin (174 osobników), Ostrówek I (37 osobników), Ostrówek II (83 osobniki).
- **Udział osobników generatywnych (kwitnących):** na wszystkich stanowiskach udział osobników generatywnych (kwitnących) oceniono na FV (100% osobników kwitnących).
- **Stan zdrowotny:** na wszystkich stanowiskach stan zdrowotny oceniono na FV (nie zaobserwowano uszkodzeń osobników ani oznak chorób).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

- **Powierzchnia potencjalnego siedliska:** na wszystkich stanowiskach wskaźnik oceniono na FV: Rezerwat Skorocice – 5 ha, Rezerwat Przęślin – 0,8 ha, Gniazdowice – 1 ha, Ostrówek I – 20 ha, Ostrówek II – 10 ha, Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem - 0,2 ha.
- **Powierzchnia zajętego siedliska:** na 5 stanowiskach oceniono na FV: Rezerwat Skorocice – 120 m², Gniazdowice – 500 m², Ostrówek I – 15 m², Ostrówek II – 60 m², Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem – 500 m². Na jednym stanowisku oceniono na U1: Rezerwat Przęślin – 100 m².
- **Fragmentacja siedliska:** na wszystkich stanowiskach wskaźnik oceniono na FV (mała fragmentacja siedliska).
- **Zwarcie drzew i krzewów:** na 5 stanowiskach oceniono na FV: Rezerwat Skorocice (brak), Rezerwat Przęślin (brak), Gniazdowice – (brak), Ostrówek I (brak), Ostrówek II (brak). Na jednym stanowisku oceniono na U1: Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (śliwa tarnina *Prunus spinosa* 10%, głóg *Crataegus sp.* 5%, róża dzika *Rosa canina* 5%, brzoza brodawkowata *Betula pendula* sporadycznie, dąb szypułkowy *Quercus robur* sporadycznie; łącznie około 20%).

- **Gatunki ekspansywne:** na wszystkich stanowiskach wskaźnik oceniono na FV: Rezerwat Skorocice (brak), Rezerwat Przęślin (kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum* 1%, trzcinnik piaskowy *Calamagrostis epigejos* 1%, łącznie ok. 1-2%), Gniazdowice – (brak), Ostrówek I (brak), Ostrówek II (brak), Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (brak).
- **Gatunki obce, inwazyjne:** na wszystkich stanowiskach wskaźnik oceniono na FV – na żadnym z nich nie odnaleziono obcych gatunków inwazyjnych.
- **Miejsce do kiełkowania:** na wszystkich stanowiskach wskaźnik oceniono na FV – na wszystkich stanowiskach luki w roślinności, konieczne do kiełkowania gatunku przekraczały 20% powierzchni siedliska.
- **Wojłok (martwa materia organiczna):** na 5 stanowiskach oceniono na FV: Rezerwat Skorocice (0-2 cm, śr. <1 cm), Rezerwat Przęślin (0-2 cm, śr. <1 cm), Ostrówek I (0 cm), Ostrówek II (0-1 cm, śr. <0,5 cm), Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (0-2 cm, śr. 1 cm). Na jednym stanowisku oceniono na U1: Gniazdowice (0-3 cm, śr. <1,5 cm).

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na stanowiskach

Stan populacji w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako niezadowolający (**U1**).

Na 3 stanowiskach parametr ten oceniono na FV: Rezerwat Skorocice, Gniazdowice, Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem; na 3 stanowiskach na U1: Rezerwat Przęślin, Ostrówek I, Ostrówek II. Wskaźnikiem który wpłynął na obniżoną ocenę tego parametru na części stanowisk był wskaźnik kardynalny – „liczebność”.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na stanowiskach

Stan siedliska w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako właściwy (**FV**).

Na 5 stanowiskach parametr ten oceniono na FV: Rezerwat Skorocice, Rezerwat Przęślin, Gniazdowice, Ostrówek I, Ostrówek II; na 1 stanowisku na U1: Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem. Wskaźnikiem który wpłynął na obniżoną ocenę tego parametru na stanowisku Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem jest wskaźnik kardynalny „zwarcie drzew i krzewów”.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na stanowiskach

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) zostały określone jako właściwe **(FV)**.

Na 4 stanowiskach parametr ten oceniono na FV: Rezerwat Skorocice, Rezerwat Przęślin, Gniazdowice, Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem; na 2 stanowiskach na U1: Ostrówek I, Ostrówek II. Na stanowiskach Rezerwat Skorocice, Rezerwat Przęślin oraz Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem gatunek jest chroniony w obrębie rezerwatów, populacje są duże lub średnie, prowadzone są tam też działania z zakresu ochrony czynnej (odkraczanie, koszenie, grabienie biomasy i jej usunięcie poza granice rezerwatu). Stanowisko Gniazdowice znajduje się poza obszarem chronionym, jednak liczebność populacji jest duża, a murawa jest wykorzystywana jako użytek zielony, co hamuje zachodzenie niekorzystnych dla gatunku procesów sukcesyjnych. Na dwóch stanowiskach perspektywy ochrony oceniono na U1. Są to stanowiska w obrębie pól uprawnych, które są użytkowane gospodarczo, co zapewnia istnienie odpowiedniego siedliska dla rozwoju gatunku. Utrzymują się tam też dość licznie inne gatunki chwastów dlatego można przypuszczać że nie są prowadzone (lub są prowadzone niezbyt intensywnie) zabiegi odchwaszczania. Istnieje jednak groźba stosowania środków chwastobójczych w znacznych stężeniach co może być szkodliwe dla gatunku.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako niezadowolający **(U1)**.

Na 2 stanowiskach stan ochrony oceniono na FV: Rezerwat Skorocice, Gniazdowice; na 4 stanowiskach na U1: Rezerwat Przęślin, Ostrówek I, Ostrówek II, Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem. Wpływ na obniżoną ocenę stanu ochrony na stanowisku Rezerwat Przęślin miał parametr „populacja”, na stanowisku Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem parametr „siedlisko”, na stanowiskach Ostrówek I, Ostrówek II parametry „populacja” i „perspektywy ochrony”.

II. B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA :

Tab. 3. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Oceny gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> na poszczególnych stanowiskach				
						Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)	
						teraz	teraz	teraz	teraz	
						w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	
1	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Niecka Solecka	799	Rezerwat Skorocice	FV	FV	FV	FV	
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Niecka Solecka	800	Rezerwat Przęślin	U1	FV	FV	U1	
3	-	-	Małopolskie Płaskowyż Proszowicki	801	Gniazdowice	FV	FV	FV	FV	
4	PLH040007	Jezioro Gopło	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Kujawskie	802	Ostrówek I	U1	FV	U1	U1	
5	PLH040007	Jezioro Gopło	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Kujawskie	803	Ostrówek II	U1	FV	U1	U1	
6	PLH320037	Dolna Odra	Zachodniopomorskie Wzgórza Szczecińskie	804	Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	FV	U1	FV	U1	
Suma poszczególnych ocen stanowisk						FV	3	5	4	2
						U1	3	1	2	4
						U2	-	-	-	-
						XX	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						6/6	6/6	6/6	6/6	
UWAGI: Brak										

Tab.4. Aktualne oddziaływania łącznie - **dane ogólne** - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba stanowisk gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> z danym oddziaływaniem i intensywnością										
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -				
				Teraz 2015 -2018										
				A	B	C	A	B	C	A	B	C		
A01	Uprawa	Uprawa roli zapewnia istnienie odpowiednich siedlisk dla gatunku	2/6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A02.01	Intensyfikacja rolnictwa	Możliwe że są stosowane środki chwastobójcze w niewielkich ilościach	2/6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
A03	Koszenie/ściananie trawy	Koszenie roślinności zielonej i odrostów krzewiastych, grabienie biomasy oraz jej wywożenie poza stanowisko.	3/6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
G05	Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	W ramach wykonywania zabiegów ochrony czynnej usuwane są, w obrębie murawy ekspansywne, drzewa i krzewy	1/6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	W rezerwacie, w obrębie murawy, zachodzi ekspansja gatunków drzewiastych i krzewiastych, która jednak jest dość skutecznie hamowana przez prowadzenie zabiegów ochrony czynnej	1/6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Liczba stanowisk, na których stwierdzono oddziaływania/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk				2/6	4/6	0/6	0/6	0/6	0/6	0/6	0/6	1/6	2/6	
Liczba wystąpień oddziaływań o określonej intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danej intensywności				2/2	4/4	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1	2/2	

 Tab.4.A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

A01 Uprawa – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o silnej intensywności, wpływ pozytywny.

A02.01 Intensyfikacja rolnictwa – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o słabej intensywności, wpływ negatywny.

COPYRIGHT © GIOŚ

Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

A03 Koszenie/ścińnię trawy – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ pozytywny.

G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ pozytywny.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ negatywny.

Komentarz:

Na wszystkich stanowiskach położonych w obrębie rezerwatów prowadzone są zabiegi ochrony czynnej (koszenie, odkrzaczanie) co hamuje zachodzenie niekorzystnych przemian sukcesyjnych. Stanowiska położone na gruntach prywatnych wykorzystywane są jako użytki rolne: jako użytki zielone lub grunty orne. Zapewnia to istnienie odpowiednich siedlisk dla gatunku. Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można opisać zmian.

Tab.5. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba stanowisk gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> z danym zagrożeniem	Liczba stanowisk gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
				A	B	C
				teraz	teraz	teraz
			w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
A02.01	Intensyfikacja rolnictwa	Intensyfikacja rolnictwa, a zwłaszcza stosowanie środków chwastobójczych może spowodować ustąpienie gatunku.	2/6	2	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zaprzestanie użytkowania lub wykonywania zabiegów z zakresu ochrony czynnej spowoduje uruchomienie (lub dalsze postępowanie) procesów sukcesyjnych.	4/6	4	-	-
Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk				6/6	0/6	0/6
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				6/6	0/0	0/0

Tab.5.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można opisać zmian.

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

A02.01 Intensyfikacja rolnictwa – w cyklu 2015 -2018, bierze się pod uwagę wystąpienie zjawiska w stopniu silnym.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – w cyklu 2015 -2018, bierze się pod uwagę wystąpienie zjawiska w stopniu silnym.

Komentarz:

Głównym przyszłym zagrożeniem dla stanowisk na murawach kserotermicznych wydaje się być zachodzenie procesów sukcesyjnych (K02.01 Zmiana składu gatunkowego sukcesja), prowadzących do zarośnięcia siedliska. Obecnie murawy są wykaszane, jednak zaprzestanie takiego działania może doprowadzić do ekspansji niepożądanych roślin zielnych oraz drzew i krzewów, co skutkować może ustąpieniem gatunku. W przypadku populacji występujących na polach uprawnych zagrożenie stanowi postępująca intensyfikacja rolnictwa (A02.01 Intensyfikacja rolnictwa) i związane z tym stosowanie większych ilości środków chwastobójczych. Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można opisać zmian.

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.6. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> na obszarach Natura 2000			Suma obszarów
		Liczba obszarów z daną oceną:			
		FV teraz	U1 teraz	U2 teraz	teraz
		w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
Populacja	Liczebność ¹⁾	2	1	-	3
	Udział osobników generatywnych (kwitających)	3	-	-	3
	Stan zdrowotny	3	-	-	3
	Parametr Populacja	2	1	-	3
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	3	-	-	3
	Powierzchnia zajętego siedliska	2	1	-	3
	Fragmentacja siedliska	3	-	-	3
	Zwarcie drzew i krzewów	2	1	-	3
	Gatunki ekspansywne	3	-	-	3
	Gatunki obce, inwazyjne	3	-	-	3
	Miejsce do kiełkowania	3	-	-	3
	Wojłok (martwa materia organiczna)	3	-	-	3
Parametr Siedlisko gatunku	2	1	-	3	
Perspektywy ochrony		2	1	-	3
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		1	2	-	3

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab.6.A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, w których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

III.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na obszarach Natura 2000

- **Liczebność:** w 2 obszarach Natura 2000 liczebność oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (2000 osobników), PLH320037 Dolna Odra (5000 osobników); w 1 obszarze Natura 2000 na U1: PLH040007 Jezioro Gopło (120 osobników).
- **Udział osobników generatywnych (kwitnących):** we wszystkich obszarach Natura 2000 udział osobników generatywnych (kwitnących) oceniono na FV (100% osobników kwitnących).
- **Stan zdrowotny:** we wszystkich obszarach Natura 2000 stan zdrowotny oceniono na FV (nie zaobserwowano uszkodzeń osobników ani oznak chorób).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na obszarach Natura 2000

- **Powierzchnia potencjalnego siedliska:** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (>1000 m²; 5 ha +0,8 ha), ; PLH040007 Jezioro Gopło (>1000 m²; 10 ha + 20 ha); PLH320037 Dolna Odra (0,2 ha).
- **Powierzchnia zajętego siedliska:** w 2 obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (>100 m²; 120 m² + 100 m²+ powierzchnia innych stanowisk w obszarze znanych z literatury); PLH320037 Dolna Odra (>100 m²; 500 m²); w 1 obszarze oceniono na U1: PLH040007 Jezioro Gopło (10-100 m²; 100 m²).
- **Fragmentacja siedliska:** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV (mała fragmentacja siedliska).
- **Zwarcie drzew i krzewów:** w 2 obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (brak), PLH040007 Jezioro Gopło (brak); w 1 obszarze oceniono na U1: PLH320037 Dolna Odra (śliwa tarnina *Prunus spinosa* 10%, głóg *Crataegus* sp. 5%, róża dzika *Rosa canina* 5%, brzoza brodawkowata *Betula pendula* sporadycznie, dąb szypułkowy *Quercus robur* sporadycznie; łącznie około 20%).
- **Gatunki ekspansywne:** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH040007 Jezioro Gopło (brak), PLH320037 Dolna Odra (brak), PLH260003 Ostoja Nidziańska (kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum* 1%, trzcinnik piaszkowy *Calamagrostis epigejos* 1%, łącznie ok. 1-2%).
- **Gatunki obce, inwazyjne:** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (brak), PLH040007 Jezioro Gopło (brak), PLH320037 Dolna Odra (brak).
- **Miejsce do kiełkowania:** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (>20%), PLH040007 Jezioro Gopło (>20%), PLH320037 Dolna Odra (>20%).

- **Wojłok (martwa materia organiczna):** we wszystkich obszarach Natura 2000 wskaźnik oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska (0-2 cm, śr. 1 cm), PLH040007 Jezioro Gopło (0-1 cm, śr. < 1 cm), PLH320037 Dolna Odra (0-1 cm, śr. < 1 cm).

III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na obszarach Natura 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na obszarach Natura 2000

W 2 obszarach Natura 2000 parametr ten oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska, PLH320037 Dolna Odra; w 1 obszarze Natura 2000 na U1: PLH040007 Jezioro Gopło. Wskaźnikiem który wpłynął na obniżoną ocenę tego parametru w jednym obszarze Natura 2000 był wskaźnik kardynalny – „liczebność”.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na obszarach Natura 2000

W 2 obszarach Natura 2000 parametr ten oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska, PLH040007 Jezioro Gopło; w 1 obszarze Natura 2000 na U1: PLH320037 Dolna Odra. Wskaźnikiem który wpłynął na obniżenie tego parametru w obszarze Natura 2000 PLH320037 Dolna Odra jest wskaźnik kardynalny – „zwarcie drzew i krzewów”.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

W 2 obszarach Natura 2000 parametr ten oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska, PLH320037 Dolna Odra; w 1 obszarze Natura 2000 na U1: PLH040007 Jezioro Gopło. W obszarach Natura 2000 PLH260003 Ostoja Nidziańska oraz PLH320037 Dolna Odra znaczna część stanowisk znajduje się w rezerwach przyrody. Prowadzone są tam prace z zakresu ochrony czynnej. W obszarze PLH260003 Ostoja Nidziańska Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach wykonuje prace które wchodzi w zakres zadania „Prowadzenie czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, stanowiących przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz cele ochronne rezerwatów przyrody”, które zaplanowano do realizacji na lata 2013-2016. Przeprowadzono m.in. odkrzaczanie, koszenie, grabienie biomasy z jej usunięciem. Prace te pozwoliły ograniczyć zachodzenie niekorzystnych zmian sukcesyjnych oraz poprawić warunki środowiskowe dla rozwoju roślinności murawowej. W obszarze PLH320037 Dolna Odra, na stanowisku Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem usuwane są, w obrębie murawy, ekspansywne, drzewa i krzewy.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

W 1 obszarze Natura 2000 stan ochrony oceniono na FV: PLH260003 Ostoja Nidziańska, w 2 obszarach Natura 2000 na U1: PLH040007 Jezioro Gopło, PLH320037 Dolna Odra. Wpływ na obniżoną ocenę stanu ochrony w obszarze Natura 2000 PLH040007 Jezioro Gopło miały parametry „populacja” i „perspektywy ochrony”; w obszarze Natura 2000 PLH320037 Dolna Odra parametr „siedlisko”.

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.7. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo ew. kraina geograficzna	Oceny gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> na poszczególnych obszarach Natura 2000			
				Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)
				teraz	teraz	teraz	teraz
				w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
1	PLH040007	Jezioro Gopło	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Kujawskie	U1	FV	U1	U1
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Niecka Solecka	FV	FV	FV	FV
3	PLH320037	Dolna Odra	Zachodniopomorskie Wzgórze Szczecińskie	FV	U1	FV	U1
Suma o b s z a r ó w z danymi ocenami			FV	2	2	2	1
			U1	1	1	1	2
			U2	-	-	-	-
			XX	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych o b s z a r ó w / ocen				3/3	3/3	3/3	3/3
UWAGI: Brak.							

Tab.8. Aktualne oddziaływania - **dane ogólne** - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba obszarów z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba obszarów Natura 2000 z danym wpływem i intensywnością oddziaływania na gatunek przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i>									
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -			
				Teraz 2015 -2018									
				A	B	C	A	B	C	A	B	C	
A01	Uprawa	Uprawa roli zapewnia istnienie odpowiednich siedlisk dla gatunku	1/3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A02.01	Intensyfikacja rolnictwa	Możliwe że są stosowane środki chwastobójcze w niewielkich ilościach	1/3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
A03	Koszenie/ściananie trawy	Koszenie roślinności zielnej i odrostów krzewiastych, grabienie biomasy oraz jej wywożenie poza stanowisko.	1/3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
G05	Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	W ramach wykonywania zabiegów ochrony czynnej usuwane są, w obrębie murawy ekspansywne, drzewa i krzewy	1/3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	W rezerwacie, w obrębie murawy, zachodzi ekspansja gatunków drzewiastych i krzewiastych, która jednak jest dość skutecznie hamowana przez prowadzenie zabiegów ochrony czynnej	1/3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Liczba obszarów, na których stwierdzono oddziaływania/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				1/3	2/3	0/3	0/3	0/3	0/3	0/3	0/3	1/3	1/3
Liczba wystąpień oddziaływań o określonej intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danej intensywności				1/1	2/2	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1	1/1

Tab. 8A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000
Podsumowanie:

A01 Uprawa – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o silnej intensywności, wpływ pozytywny.

A02.01 Intensyfikacja rolnictwa – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o słabej intensywności, wpływ negatywny.

A03 Koszenie/ścińnięcie trawy – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ pozytywny.

G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ pozytywny.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – w cyklu 2015 -2018, oddziaływanie o średniej intensywności, wpływ negatywny.

Komentarz:

Na wszystkich stanowiskach położonych w obrębie rezerwatów prowadzone są zabiegi ochrony czynnej (koszenie, odkrzaczenie) co hamuje zachodzenie niekorzystnych przemian sukcesyjnych. Stanowiska położone na gruntach prywatnych wykorzystywane są jako użytki rolne: jako użytki zielone lub grunty orne. Zapewnia to istnienie odpowiednich siedlisk dla gatunku. Monitoring gatunku był prowadzony po raz pierwszy, dlatego nie można opisać zmian.

Tab. 9. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne tj. łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> z danym zagrożeniem	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i> z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
				A	B	C
				teraz	teraz	teraz
				w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
A02.01	Intensyfikacja rolnictwa	Intensyfikacja rolnictwa, a zwłaszcza stosowanie środków chwastobójczych może spowodować ustąpienie gatunku.	1	1	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zaprzestanie użytkowania lub wykonywania zabiegów z zakresu ochrony czynnej spowoduje uruchomienie (lub dalsze postępowanie) procesów sukcesyjnych.	2	2	-	-
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				3/3	-	-
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				3/3	-	-

Tab.9.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

A02.01 Intensyfikacja rolnictwa – w cyklu 2015 -2018, bierze się pod uwagę wystąpienie zjawiska w stopniu silnym.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – w cyklu 2015 -2018, bierze się pod uwagę wystąpienie zjawiska w stopniu silnym.

Komentarz:

Głównym przyszłym zagrożeniem dla stanowisk na murawach kserotermicznych wydaje się być zachodzenie procesów sukcesyjnych (K02.01 Zmiana składu gatunkowego sukcesja), prowadzących do zarośnięcia siedliska. Obecnie murawy są wykaszane, jednak zaprzestanie takiego działania może doprowadzić do ekspansji niepożądanych roślin zielnych oraz drzew i krzewów, co skutkować może ustąpieniem gatunku. W przypadku populacji występujących na polach uprawnych zagrożenie stanowi postępująca intensyfikacja rolnictwa (A02.01 Intensyfikacja rolnictwa) i związane z tym stosowanie większych ilości środków chwastobójczych.

4. Wyniki monitoringu przetacznika wczesnego *Veronica praecox* cała Polska podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab.10. Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Oceniony Obszar Natura 2000	Id stanowiska	Stanowisko gatunku przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i>		Obserwowane GATUNKI OBCE INWAZYJNE	
		w regionie ALP	w regionie CON	Teraz (lata 2015-2018)	
				Nazwa polska	Nazwa łacińska
-	801	-	Gniazdowice	robinia akacyjowa (przy granicy stanowiska)	<i>Robinia pseudoacacia</i>
PLH320037 Dolna Odra	804	-	Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	róża pomarszczona (przy granicy stanowiska)	<i>Rosa rugosa</i>

Tabela 10 A. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych inwazyjnych na stanowiskach gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* z poprzednimi latami

Monitoring prowadzono po raz pierwszy.

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Na stanowiskach nie stwierdzono obcych gatunków inwazyjnych. Przy granicy dwóch stanowisk odnotowano jednak ich obecność. Są to: Gniazdowice gdzie w sąsiedztwie stanowiska stwierdzono występowanie robinii akacyjowej *Robinia pseudoacacia* (osobniki dorosłe, siewki) oraz Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem gdzie przy granicy stanowiska stwierdzono występowanie róży pomarszczonej *Rosa rugosa* (osobniki dorosłe, siewki).

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Monitoring gatunku prowadzony był po raz pierwszy, dlatego przyjęta metodyka może wymagać jeszcze uzupełnienia lub modyfikacji. Również precyzyjne wyznaczenie przedziałów wartości poszczególnych wskaźników będzie możliwe po kilkukrotnym przeprowadzeniu obserwacji monitoringowych. Proponowane wartości oparto na wynikach prac terenowych prowadzonych w 2016 roku oraz na informacjach zawartych w literaturze.

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Gatunek wymaga utrzymania dotychczasowego sposobu gospodarowania na użytkach rolnych oraz prowadzenia ochrony czynnej na stanowiskach leżących w obszarach chronionych. Na stanowiskach Rezerwat Skorocice i Rezerwat Przęślin prowadzone są działania ochrony czynnej muraw takie jak koszenie, grabienia i wywóz pozyskanej biomasy poza obręb stanowiska. Działania takie pozytywnie wpływają na populacje, dlatego należy je kontynuować. W rezerwacie Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem prowadzone jest systematyczne usuwanie ekspansywnych drzew i krzewów. Działania takie są kluczowe do utrzymania właściwego stanu zachowania muraw i ochrony gatunku, dlatego muszą być dalej prowadzone, zwłaszcza że zwarcie drzew i krzewów jest nadal zbyt wysokie. Stanowisko w Gniazdowicach położone jest w obrębie murawy kserotermicznej, która wykorzystywana jest jako użytek zielony, co zapobiega zachodzeniu niekorzystnych przemian sukcesyjnych. Należy starać się utrzymać tam dotychczasowy sposób gospodarowania. Stanowiska Ostrówek I i Ostrówek II położone są na polach uprawnych. Uprawa roli zapewnia istnienie odpowiedniego siedliska dla gatunku. Zagrożeniem dla tych populacji może być jednak intensyfikacja rolnictwa, zwłaszcza jego chemizacja. Jednym z pośrednich sposobów ochrony jest wspieranie upraw ekologicznych.

VII. INNE UWAGI

Brak uwag.

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk gatunku przetacznik wczesny *Veronica praecox* wg obszarów Natura 2000 – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Lokalizacja stanowiska z gatunkiem przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i>				Id stanowiska	Nazwa stanowiska	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Region biogeograficzny			teraz
							w latach 2015-2018
1	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Niecka Solecka	kontynentalny	799	Rezerwat Skorocice	Marcin Bielecki
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Świętokrzyskie Niecka Solecka	kontynentalny	800	Rezerwat Przęślin	Marcin Bielecki
3	-	-	Małopolskie Płaskowyż Proszowicki	kontynentalny	801	Gniazdowice	Marcin Kołodziej

Lp.	Lokalizacja stanowiska z gatunkiem przetacznik wczesny <i>Veronica praecox</i>				Id stanowiska	Nazwa stanowiska	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Region biogeograficzny			teraz
							w latach 2015-2018
4	PLH040007	Jezioro Gopło	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Kujawskie	kontynentalny	802	Ostrówek I	Marcin Bielecki
5	PLH040007	Jezioro Gopło	Kujawsko-Pomorskie Pojezierze Kujawskie	kontynentalny	803	Ostrówek II	Marcin Bielecki
6	PLH320037	Dolna Odra	Zachodniopomorskie Wzgórza Szczecińskie	kontynentalny	804	Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	Marcin Bielecki

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU PRZETACZNIK WCZESNY *VERONICA PRAECOX*

W Polsce gatunek znany jest z około 60 stanowisk. Część z nich ma charakter historyczny. Do monitoringu wybrano 6 stanowisk rozmieszczonych w 4 województwach:

świętokrzyskim, małopolskim, kujawsko-pomorskim oraz zachodniopomorskim. Rozmieszczenie stanowisk jest reprezentatywne dla rozmieszczenia gatunku w kraju.

Głównym zagrożeniem dla stanowisk na murawach kserotermicznych wydaje się być zachodzenie procesów sukcesyjnych, prowadzących do zarośnięcia siedliska.

Obecnie murawy są wykaszane, jednak zaprzestanie takiego działania może doprowadzić do ekspansji niepożądanych roślin zielnych oraz drzew i krzewów, co skutkować może ustąpieniem gatunku. W przypadku populacji występujących na polach uprawnych zagrożenie stanowi postępująca intensyfikacja rolnictwa i związane z tym stosowanie większych ilości środków chwastobójczych.

REGION KONTYNETALNY

Stan populacji (U1)

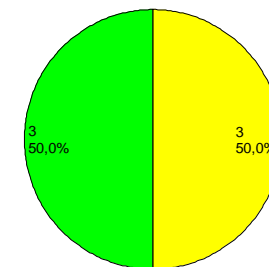
Stan populacji został oceniony jako niezadowolający U1. Zdecydował o tym wskaźnik kardynalny – liczebność, który na połowie stanowisk monitoringowych został oceniony jako właściwy FV, na połowie jako niezadowolający U1. Pozostałe wskaźniki na wszystkich stanowiskach zostały ocenione jako właściwe FV. Osobniki były prawidłowo rozwinięte, obficie kwitły i owocowały. Nie obserwowano uszkodzeń, deformacji, oznak chorób ani osłabienia.

Stan siedliska (FV)

Stan siedliska został oceniony jako właściwy FV. Na większości stanowisk monitoringowych wszystkie wskaźniki kardynalne zostały ocenione jako właściwe. Gatunek miał odpowiednio dużo miejsca do kiełkowania, a zwarcie drzew i udział gatunków ekspansywnych były niskie. Pozostałe wskaźniki stanu siedliska również oceniano w znakomitej większości jako właściwe. Powierzchnie potencjalnego i zajmowanego siedliska była zwykle odpowiednio duże, fragmentacja niewielka, średnia grubość wojłoku dość mała. Nie obserwowano również gatunków inwazyjnych na stanowiskach, chociaż obecność takich niekiedy stwierdzano w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

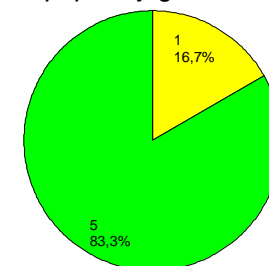
Perspektywy ochrony (FV)

Perspektywy ochrony zostały ocenione jako właściwe FV. Znaczna część stanowisk znajduje się w obrębie rezerwatów. Wykonywane są tam działania ochrony czynnej, które zapobiegają zachodzeniu niekorzystnych przemian sukcesyjnych. Część stanowisk położona jest na użytkach rolnych (użytki zielone, grunty orne). Do ich zachowania niezbędne jest utrzymanie dotychczasowego sposobu gospodarowania. Zagrożeniem dla części stanowisk położonych w obrębie pól uprawnych może być intensyfikacja rolnictwa.

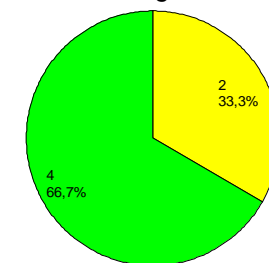
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan niezany

Rysunek 3: Stan populacji gatunku

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan niezany

Rysunek 4: Stan siedliska gatunku

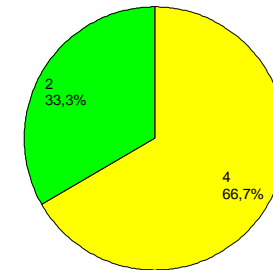

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan niezany

Rysunek 5: Perspektywy ochrony gatunku

Stan ochrony (U1)

Stan ochrony został oceniony jako niezadowolający U1. Wpłynął na to głównie parametr stan populacji który został (za sprawą wskaźnika liczebność) oceniony na U1. Pozostałe parametry zostały ocenione jako właściwe.

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 6: Ogólny stan ochrony gatunku